

korenine tedaj srčejo živež iz spodnje zemlje, dokler ga kaj tam dobivajo; zato je rast toliko časa veliko obilniša. Brž pa, ko je v globočini živeža le malo več najti, mora tudi rast trave pičila prihajati. Preoravanje ali prekopavanje rahlja in preveje zemljo, gnoj pride v globočino, in ravno tukaj čvrst gnoj in obilna stelja kaj dobro pomagata, da naslednjič trava prav obilno in bogato raste. Take preorane njive so zlasti dobre za lán ter se pridela navadno prav lepega prediva.

§. 7. Živa prst ali gnjilovica.

Živa prst (gnjilovica, humus) je tista črno rujavkasta publica prsti, ki je skor kakor prav droben nosljivni tobak. Naredi se iz segnjatih rastlin. Tako gnjilovico dobiš v votlih drevesih. Tudi stelja ima ta namen, da s svojim gnjijenjem in trohnenjem dela in množi gnjilovico. Ravno to tedaj polje, ki ni imelo gnjilovice, zopet naredi rodovitno. Gnjilovica rahlja zemljo in jo dela bolj lahko. S tem pa, da polagoma trohni, opravlja dvojno službo. S trohnenjem se napravlja v zemlji ogljena kislina, ki rastlinski živež meči in topi. Dela se tudi nekoliko solitarja iz zračnih drobcev, in s tem privabi rastlinam več gnjilca, ki je za rast potreben. Obilno stelje tedaj je neogibljava potreba za vse njive, katere nimajo obilno gnjilovice.

(Dalje prihodnjič.)

Nove postave.

Postava o obrambi poljščine,

veljavna za Kranjsko deželo.

I. O poljščini in o poljskih okvarbah (škodah).

(Dalje.)

II. Kazenska določila.

§. 13. Poljske okvarbe kazni je 1 do 40 gold. globe ali 6 ur do 8 dni zapora.

A to določilo ima vendar izimke, zaznamene v naslednjih dveh §§., v 14. in 15.

§. 14. Prestopek tistih ukazov in prepovedi, kar jih je v §§. 4—11 živini branéčih kvaro delati, naj se praviloma oglobi (kaznuje v novcih) po tem odmerilu:

od konja, mezga ali osla je globe po 1 gold. — kr.	
od goveda po	— " 50 "
od prasca po	— " 30 "
od koze po	— " 30 "
od ovce po	— " 20 "
od gosí po	— " 10 "
od druge kuretine po	— " 5 "

Ta kazni bodi dvojna, ako se živina zaradi paše nalašč žene na tuja tla, ali če je prestopek bil po noči. (§. 7.)

Dvojna bodi kazni tudi tedaj, kedar se prestopek zgodi na obdelanih njivah, vrtih, vinogradih, na mokrih ali vgréznih travnikih ali na takih zemljiščih, ki jih ograje, prepovedne deske ali drugačna v tistem kraji navadna svarila zaznamenavajo, da so zaprta.

Za prestopek v §. 3 za a) in b), če se je storil tako, da se je brez pravice hodilo ali ležalo, naj vsak človek trpi po 50 kr. globe; a če se je brez pravice jezdilo ali vozilo, tedaj bodi po goldinarji od jezdnega ali vpreznega živinčeta globe; v §. 3. za f) omenjeno okvarilo dreves ali koristnega grmovja na deblu se kaznuje tako, da je po dva goldinarja globe od vsacega drevesa ali grma; kedar se osmuka listovje ter odlomijo ali kako drugače okvarijo veje, mladike, cvetje ali sadje, naj se dá po goldinarji od vsacega drevesa ali grma; ako se izdere lesén kol, bodi po goldinarji od kola.

Kedar so posebnega ozira vredne razmere, tedaj se utegne vsaka globa posebe tudi manjša prisoditi, a nikoli je ne bodi pod polovico zakonitega odmerila.

Vseh posameznih glob vkupaj ne sme za ist kazenski pregrešek biti nikoli nad 40 gold.

§. 15. Ako poljsko okvarbo načinijo otroci, posli ali pastirji, ker se jim naročilo ni dovolj dopovedalo ali ker niso bili zmožni tega naročila redno opraviti, naj naročnika, brez kacega razločka, ali so imenovane osebe prišle pod kazensko postopanje ali ne, zadene do 10 gld. globe, ker je dolžno skrb opustil.

To določilo naj posebno velja tudi tedaj, kedar se pastirjem ni bilo na tanko povedalo, kod so meje pašnega okoliša.

A globa, katera zadene naročnika, ne sme preseči tiste globe, kar je postavljene na sam prestopek, ki so ga storile poprej imenovane osebe.

Za storjeno kvaro je naročnik porok po meri §. 1315 v obč. drž. zakoniku.

§. 16. Kdor načini poljsko okvarbo, tacega ne zadene samo zaslužena kazni, nego dolžen je vselej tudi kvaro povrniti.

Za poljske okvarbe, katere je storilo več ljudi skupej, je za storjeno kvaro vsak posebe porok po meri §§. 1301 in 1302 v obč. drž. zakoniku.

(Dalje prihodnjič.)

Slovstvene stvari.

Mrvice slovniške in slovarske.

1.

Pravila, o katerih me je misel tu spregovoriti, res so znana in po slovnici dognana; vendar je nekaj pisateljev, ki se jih dobro ne zavedajo, zato ne bode odveč, če se tu povzamejo.

Deležnike ima slovenščina dvovrstne, namreč prislovne in pridevne; prvi imajo svojstvo prislovov (adverb.) ter se ne sklanjajo; drugi so podobni pridevnikom (adjectiv.), sklanjajo se torej ter vjemljejo z dotičnimi samostavniki.

Deležniki zdanjega časa delajo se samo iz nedovršnih glagolov, kakor je sploh znano, ter se oboji končujejo na —oč ali —eč.

Nekateri glagoli pa, — ne vsi,*) nego manjšina, — imajo poleg te še drugo bolj prisekano obliko prislovnih deležnikov, namreč na —é, ali na —áje, ki hrvatsko-srbskemu jeziku več ni znana; na pr. gredóč, stojéč, letajóč, kraljujóč, in pa: gredé, stojé, letáje. Gledé na obliko —áje je vredno opomniti, da se ona prilega samo nedovršnim glagolom polnoglasne sprege iz V. vrste, in da je napačno pisati: držáje, pisáje, klicáje, pa tudi: omahováje (namesto: držeč, pišoč, kličoč, omahujoč). Glagoli VI. vrste na —ovati imeli bi sicer po vzoru nekaterih slovanskih jezikov obliko —uje, torej: omahuje (ne: omahujé, ker náglas ni na tem zlogu), ki je pa nam Slovencem, sodim jez, čisto nesprejetna, kakor se je egibljejo i Čehi, ker se z ničemer ne loči od 3. osebe edninske.

Deležniki preteklega časa imajo zdaj samo eno obliko na —ši ali —vši. Toliko, kar se tiče oblike. — A čemu so deležniki? Oni služijo v okrajševanje govora.

a) S pomočjo prislovnih deležnikov dasta se namreč dva z vezniki: in, a, ker, ko itd. zvezana

*) Kdor drugače uči, silo dela jeziku. Še Bog, da bi se oblika —oč sploh ohranila, respective ljudskemu razumu prikupila!